

Budskap till fastan 2016

”Barmhärtighet vill jag se och inte offer” (Matt 9:13)

Barmhärtighetens verk på jubiléets väg

1. Maria, bilden av en kyrka som förkunnar evangeliet därför att hon är genomsyrad av evangeliet

I bullan som förkunnar jubiléet inbjöd jag till att ”botgöringstiden inför Påsken [...] detta jubileumsår [skall] levas ännu starkare som en särskild tid där det gäller att fira och erfara Guds barmhärtighet” (*Misericordiae Vultus*, 17). Med mitt upprop till att lyssna till Guds röst och till initiativet ”24 timmar för Herren” ville jag understryka prioriteten i det bedjande lyssnandet på ordet – särskilt på det profetiska ordet. Guds barmhärtighet är nämligen en förkunnelse till jorden: Varje kristen är kallad att erfara det verkliga i denna kallelse hos sig själv personligen. Just därför sänder jag under fastetiden ut barmhärtighetens missionärer, så att de för alla blir ett konkret tecken på Guds närhet och förlåtelse.

När Maria tagit emot det glada budskapet som ärkeängeln Gabriel överbringade, besjunger hon i *Magnificat* i profetisk anda den barmhärtighet med vilken Gud utvalt henne. På så sätt blir jungfrun från Nasaret, Josefs trolovade, till en fullkomlig bild av kyrkan som förkunnar evangeliet, därför att hon själv är, och ständigt på nytt blir, genomsyrad av evangeliet genom den Helige ande som fått hennes sköte att bära frukt. I den profetiska traditionen står – redan på etymologisk nivå – barmhärtigheten i ett nära samband med moderlivet (*rahamim* – *rehem*) liksom också med den generösa, trogna och medkännande godhet (*hesed*) som kommer till uttryck i äktenskapliga och familjära relationer.

2. Guds förbund med människorna: en historia om barmhärtighet

Den gudomliga barmhärtighetens hemlighet uppenbarar sig under historien med Guds förbund med sitt folk Israel. Ty Gud visar sig ständigt vara rik på barmhärtighet och är beredd att vid varje tillfälle möta sitt folk med djup ömhet och empati, särskilt i de ytterst dramatiska ögonblick när folkets trolöshet bryter mot förbundet och banden behöver stärkas och göras stabilare i rättvisa och sanning. Här handlar det om ett regelrätt kärleksdrama, där Gud spelar rollen av en bedragen far och make medan Israel förkroppsligar den trolöse sonen, den trolöse dottern eller bruden. Det är just bilder ur familjelivet – som i Hoseas fall (*Hos 1–2*) – som uttrycker hur långt Gud vill gå i förbundet med sitt folk.

Detta kärleksdrama når sin höjdpunkt i den människoblivne sonen. I honom utgjuter Gud sin gränslösa barmhärtighet till den grad att han gör honom till den "förkroppsligade barmhärtigheten" (jfr *Misericordiae Vultus*, 8). Som människa är Jesus av Nasaret helt och fullt en son av Israel, till den grad att han förkroppsligar det innerliga lyssnande på Gud som alla judar är kallade till genom det schema som än idag utgör hjärtat i förbundet mellan Gud och Israel: "Hör, Israel! Herren är vår Gud, Herren är en. Du skall älska Herren, din Gud, av hela ditt hjärta, med hela din själ och med all din kraft!" (5 Mos 6: 4 – 5) Som Guds son är han brudgummen som gör allt för att vinna sin bruds kärlek, hon som har hans villkorlösa kärlek, som blir synlig genom att han för evigt förbinder sig med henne. Detta är den levande kärnan i det apostoliska kerygma där den gudomliga barmhärtigheten intar en central och fundamental ställning. Det är "skönheten i Guds frälsningsbringande kärlek som har uppenbarat sig i den döde och uppståndne Jesus Kristus" (Apostoliska skrivelsen *Evangelii gaudium*, 36), denna första förkunnelse, "den vi måste höra om och om igen på olika sätt, den man måste förkunna på ett eller annat sätt under hela den kateketiska processen, på varje nivå och i varje ögonblick." (*d:o*, 136) Barmhärtigheten uttrycker (då) Guds hållning gentemot syndaren, som han erbjuder ännu en möjlighet till ånger, omvändelse och tro" (*Misericordiae Vultus*, 21) för att därmed återställa relationen till honom. I den korsfäste går Gud till slut så långt att han vill nå syndaren i hans yttersta bortvändhet – just där, dit denne förirrat sig och vänt sig från honom. Och detta gör han i hopp om att äntligen vidröra sin bruds förhärdade hjärta.

3. Barmhärtighetens gärningar

Guds barmhärtighet förvandlar människans hjärta, låter henne uppleva en trogen kärlek och ger henne därmed förmåga att visa barmhärtighet. Det är ständigt ett nytt under att den gudomliga barmhärtigheten kan breda ut sig i livet hos var och en av oss, motiverar oss till kärlek till vår nästa och inspirerar till det handlande som kyrkans tradition kallar de kroppsliga och andliga barmhärtighetsverken. De påminner oss om att vår tro omsätts i konkreta dagliga gärningar med målet att bistå vår nästa till kropp och ande. Efter dem skall vi en gång dömas: att ge näring åt vår nästa, besöka, ge tröst, fostra. Därför önskade jag "att de kristna under jubelåret reflekterar kring de kroppsliga och andliga barmhärtighetsverken. Det blir en form för att väcka vårt samvete, som ofta somnat in inför fattigdomens drama, och för att allt mer tränga fram mot evangeliets hjärtpunkt, där de fattiga är de som främst får erfara Guds barmhärtighet (*d:o*, 15). Ty i den fattige blir Kristi lekamen synbar på nytt, den blir "på nytt synlig i varje plågad, sårad, piskad, undernörd, fördriven kropp, så att vi igenkänner den, berör den och ömt bistår den" (*d:o*). Det otroliga och oerhörda mysteriet med det oskyldiga lammets fortsatta lidanden i historien: en brinnande törnbuske av villkorlös kärlek, inför vilken man bara, likt Moses, kan ta av sig skorna (jfr *Ex 3:5*) – så mycket mera när de fattiga är våra bröder och systrar i Kristus som lider på grund av sin tro.

Inför denna kärlek, som är stark som döden (jfr Höga v 8:6) framstår den som fattigast som inte är beredd att erkänna sin fattigdom. Han tror sig vara rik men är i verkligheten den fattigaste bland de fattiga. Ty han är slav under synden, som driver honom till att använda makt och rikedom inte till att tjäna Gud och nästan, utan till att kväva sitt inre vetande om att även han är inget annat än en fattig tiggare. Och ju större makt och rikedom han har, desto större kan denna bedrägliga blindhet bli. Det går så långt att han inte ens vill se den arme Lasarus som tigger framför hans port (jfr *Luk 16:20-21*). Ändå är Lasarus en bild av Kristus som i de fattigas gestalt tigger om vår omvändelse. Lasarus är den möjlighet till omvändelse som Gud erbjuder oss och som vi kanske inte ens ser. Denna blindhet går hand i hand med en högmodig dröm om allmakt som är ett eko av det demoniska "Ni blir som gudar" (*1 Mos 3:5*), roten till all synd. Denna dröm kan anta samhällelig eller politisk gestalt, som de totalitära systemen på 1900-talet visade och som idag det likriktade tänkandets och den teknologiska vetenskapens teorier visar, med anspråk på att avfärda Gud som irrelevant och reducera människan till en massa för att instrumentaliseras. Och denna dröm kan idag också komma till uttryck i de syndens strukturer som sammanhänger med en förvriden utvecklingsmodell som bygger på att

pengarna gjorts till gud. Detta leder till likgiltighet hos rikare samhällen och människor gentemot de fattigas öde, som de stänger ute och till och med vägrar att se.

Fastetiden detta jubileumsår är alltså en lämplig tid för alla till att lyssna till Guds ord och övervinna vår egen existentiella alienation genom att göra barmhärtighetens gärningar. Om vi genom kroppsliga gärningar berör Kristi lekamen i våra bröder och systrar som lider nöd och behöver bli närda, klädda, härbärgerade och besökta, då berör de andliga gärningarna direkt vårt liv som syndare: rådge, undervisa, förlåta, tillrättavisa, bedja. De kroppsliga och de andliga gärningarna får därför aldrig skiljas från varandra. Ty just genom att syndaren berör Kristi lekamen i den fattige, kan han upptäcka – som en gåva – att han själv är en fattig tiggare. På denna väg har även de ”högmodiga”, de ”mäktiga” och de ”rika”, som det talas om i *Magnificat*, möjlighet att inse att de är oförtjänt älskade av den Korsfäste som dog och uppstod också för dem. Bara i denna kärlek ligger svaret på den längtan efter evig lycka och evig kärlek som människan tror sig kunna stilla genom avgudar som vetande, makt och rikedom. Ändå kvarstår alltid faran att de högmodiga, de rika och de mäktiga, genom att avskärma sig alltmer totalt från Kristus som i den fattiges gestalt ständigt knackar på deras hjärtas dörr, till slut skall döma sig själva till att försjunka i den eviga avgrund av ensamhet som helvetet utgör. Därför når dem och oss alla det vädjande ropet från Abraham: ”De har Mose och profeterna. De kan lyssna till dem.” (*Luk 16:29*) Detta aktiva lyssnande låter oss allra bäst förbereda oss för att fira den slutliga segern över synden och över den redan uppståndne brudgummens död, han som vill rena sin brud i förväntan på hans ankomst.

Låt oss inte försumma detta Fastetidens ögonblick som lämpar sig så väl för omvändelse! Därom ber vi och nedkallar Jungfru Marias moderliga förbön, som var den första att igenkänna sin egen litenhet inför den gudomliga barmhärtighetens storhet som fritt delgavs henne (jfr *Luk 1:48*) och som betecknade sig som Herrens enkla tjänarinna (jfr *Luk 1:38*).

Från Vatikanen den 4 oktober 2015,
den helige Franciskus' av Assisi fest,

Franciskus